

Rozdział 10. Spójnik (Konjunksjoner)

Spójniki są nieodmiennymi częściami mowy łączącymi wyrazy, grupy wyrazów, bądź zdania. Spójniki dzielimy na współrzędne (proste oraz podwójne) i podrzędne.

10.1. Spójniki współrzędne

W tej grupie wyróżniamy spójniki proste oraz podwójne.

■ Spójniki proste (pojedyncze)

■ **og**

Spójnik **og** znaczy: i. Jest to spójnik łączny.

Far og mor (Ojciec i matka)

Han er gammel og grå (On jest stary i siwy)

Han er sterk og stor (On jest silny i duży)

■ **eller**

Spójnik **eller** tłumaczymy jako: albo. Jest on spójnikiem rozłącznym.

Vil du ha kaffe eller te (Czy ty chcesz kawę czy herbatę?)

nå eller aldri (teraz albo nigdy)

pengene eller livet! (pieniądze albo życie!)

■ **men**

Men jest spójnikiem przeciwstawnym i oznacza: ale, lecz

Datamaskin er gammel, men virker helt fint (Komputer jest stary, ale działa dobrze)

Hun er fra Polen, men snakker flytende norsk (Ona jest z Polski, ale mówi płynnie po norwesku)

Bilen hans var ikke gammel, men (tvert imot) helt ny (Jego samochód nie był stary, lecz zupełnie nowy)
sist, men ikke minst (ostatni, ale nie najmniejszy, ostatni ale nie mniej ważny)

■ **for**

For jest spójnikiem wynikowym i znaczy: ponieważ, bo, dlatego bo

Hun lå, for hun var syk (Ona leżała ponieważ była chora)

Jeg kan ikke gå på kino i dag, for jeg må lese til eksamen (Nie mogę dziś iść do kina ponieważ muszę uczyć się do egzaminu)

■ **samt**

Samt jest literacką formą wersji bokmål. **Samt** jest spójnikiem łącznym i oznacza: wraz z

Jeg skal ha en seng samt frokost (Będę miał nocleg wraz ze śniadaniem)

■ **så**

Så jest spójnikiem wynikowym i oznacza: tak więc, dlatego, a więc

Jeg var der, så alle kunne se meg (Byłem tam, więc wszyscy mogli mnie zobaczyć)

Du har bodd i Norge, så du må være flink i norsk (Mieszkałeś w Norwegii, więc musisz być dobry w języku norweskim)

Den bilen er altfor dyr, så den vil jeg ikke ha (Ten samochód jest za drogi, więc go nie chcę)

■ Spójniki podwójne

■ både ... og

Spójnik både og oznacza: zarówno (to) jak i (to)

Både Per og Olav er gamle nå (Zarówno Per, jak i Olav, są starzy)

Både nordmenn og polakker elsker idrett (Zarówno Norwedzy, jak i Polacy, uwielbiają sport)

Podobne znaczenie posiada konstrukcja så vel ... som (zarówno ... jak i ...)

Så vel de unge som de eldre... (Zarówno młodzi, jak i starsi...)

■ enten ... eller

Spójnik enten eller oznacza: albo (to) albo (to)

Fotballkampen blir enten en stor suksess eller en total fiasko (Mecz piłkarski będzie albo sukcesem, albo totalnym fiaskiem)

Det var enten 12. eller 13. februar (To był 12 albo 13 lutego)

■ verken/hverken ... eller

Spójnik verken eller oznacza: ani (to) ani (to), ni... ni...

Jeg ser verken Olav eller Astrid (Nie widzę ani Olafa ani Astrid)

Han vil verken spise eller drikke (On nie chce ani jeść ani pić)

10.2. Spójniki podrzędne

Zdania poboczne łączone są za pomocą spójników podrzędnych.

■ at

Spójnik at oznacza: że

Mange tror at det er alltid kaldt i Norge (Wielu uważa, że w Norwegii jest zawsze zimno)

Han sa at han hadde sett det (On mówi, że to widział)

■ om

Spójnik om w zdaniach pytających oznacza: czy. Spójnik ten oznaczać może również: jeśli, nawet jeśli.

Jeg lurer på om du helt har forstått det (Jestem ciekaw czy to rozumiałeś)

Hun spør om vi blir med på kino i kveld (Ona pyta czy my też pójdziemy dziś wieczorem do kina)

■ w zdaniach okolicznikowych czasu: da (wtedy, wówczas), etter at (po tym jak), fra (od), før (przed), idet (podczas gdy), innen (przed, do), mens (podczas), når (kiedy, jeśli), siden (od kiedy), så lenge (tak długo), så ofte (tak często), så snart (tak szybko), til (do danego czasu)

Da jeg var ni år, bodde vi i Kraków (Kiedy miałem 9 lat mieszkaliśmy w Krakowie)

Etter at vi gjorde det, fryser vi ikke lenger (Po tym jak to zrobiliśmy, nie marzniemy już dłużej)

Det har skjedd mye, siden han var her sist (Dużo się zdarzyło od kiedy on tu był ostatnio)

Mens vi var på vei til Trondheim, begynte det å snø (Podczas gdy byliśmy w drodze do Trondheim zaczął padać śnieg)

Når jeg kommer hjem fra ferien, må jeg forsøke å slanke meg (Kiedy wrócę z wakacji muszę spróbować się odchudzić)

Dere kan komme hit så ofte dere vil (Możecie tutaj przychodzić tak często jak tylko zechcecie)

■ w zdaniach okolicznikowych przyczyny: fordi (ponieważ, dlatego bo), siden (ponieważ, dlatego bo), da (bo, ponieważ), ettersom (da) (ponieważ)

Olav kunne ikke bestille noe fordi han var blakk (Olaf nie mógł nic zamówić ponieważ nie miał pieniędzy)

Siden det var godt vær, spiste vi ute (Ponieważ była ładna pogoda zjedliśmy na zewnątrz)

Da vi kom for sent, fikk vi ikke noe å spise (Ponieważ przyszliśmy za późno, nie dostaliśmy nic do jedzenia)

- w zdaniach warunkowych: **hvis** (kiedy, jeśli, gdyby), **såfremt** (o ile, jeśli tylko), **i fall/i tilfelle** (w przypadku), **bare/når bare** (jeśli tylko), **dersom/om** (jakby, jeśli gdyby)
Hvis du vil, kan jeg hjelpe deg med det (Jeśli chcesz to mogę ci pomóc)
Såfremt du kommer på besøk, skal du få se det (Jeśli tylko przyjdiesz w odwiedziny, zobaczysz to)
Hvor ville du reise i fall/i tilfelle du kunne velge (Gdzie byś pojechał w przypadku gdybyś mógł wybrać?)
Bare det kommer snø, går alt etter programmet (Jeśli tylko spadnie śnieg wszystko pójdzie zgodnie z programem)
Dersom jeg bare visste (Gdybym tylko wiedział)
Dersom du kommer, skal du få middag (Jeśli przyjdiesz to dostaniesz obiad)
- w zdaniach przyzwalających: **enda** (choć, aczkolwiek, choć, jakkolwiek), **selv om** (choć), **til tross for at** (choć, chociaż, aczkolwiek), **skjønt** (choć, chociaż)
Ruth tok ikke telefonen enda hun hørte at den ringte (Ruth nie odebrała telefonu, choć słyszała, że dzwoni)
Selv om jeg ikke liker det, må jeg akseptere det (Chociaż tego nie lubię, muszę to zaakceptować)
- w zdaniach okolicznikowych celu: **for at** (tak aby, aby, żeby), **så** (aby, żeby)
Jeg har gjort alt for at det skal lykkes (Zrobiłem wszystko aby się powiodło)
Han snakket ungarsk så de andre ikke skulle forstå ham (Mówił po węgiersku tak, aby inni go nie zrozumieli)
- w zdaniach skutkowych: **så at** (tak że, ażeby, i dlatego, dlatego też), **sånn at** (dlatego też, ażeby, i dlatego), **slik at** (dlatego też, ażeby, i dlatego)
Han snakket så tydelig at alle kunne forstå det (On mówił tak wyraźnie, żeby wszyscy mogli to zrozumieć)
Ingrid og Torstein skrek så at/slik at/sånn at det var umulig å konsentrere seg (Ingrid i Torstein krzyčeli tak głośno, że nie było możliwe aby się skoncentrować)
- w zdaniach porównawczych: **som** (jak), **så som/slik som** (tak jak), **enn** (niż), **etter som** (zależnie od tego, w zależności od tego), **jo-dess/jo-desto/jo-jo** (im...tym), **liksom/som om** (jak gdyby, jakby)
Ingenting var som før (Nic nie było jak wcześniej)
Hun er blid som alltid (Ona jest łagodna jak zawsze)
Boken endte slik som/så som slike bøker pleier å ende (Książka kończy się tak, jak kończą się zwykle takie książki)
Per oppførte seg som om/liksom han aldri hadde vært i selskap før (Per zachowywał się tak, jak gdyby nigdy wcześniej nie był w towarzystwie)
Jo lenger du venter, desto/dess/jo verre blir det (Im dłużej czekasz, tym gorzej)

10.3. Przykłady użycia wybranych spójników

Szczególną uwagę należy zwrócić na spójniki posiadające kilka znaczeń. Należy pamiętać, że niektóre z nich pełnią również funkcje przyimków, bądź przysłówków. Formy te w funkcji przyimków oraz przysłówków zostały omówione w poprzednich rozdziałach książki.

spójnik	znaczenie	przykład użycia
bare	jeśli tylko, gdyby tylko	Bare hun var her (Gdyby tylko ona tutaj była)
da	wtedy, wówczas	Fra da av ble alt bedre (Od wtedy wszystko się poprawiło). Da jeg kom, var han syk (Jak przyszedłem, on był chory). Da Anne var mindre, pleide hun å lese mye (Jak Ania była mała, to miała w zwyczaju czytać dużo).
	ponieważ, bo	Da ingen hadde innvendinger, ble forslaget vedtatt (Ponieważ nie było żadnych zastrzeżeń to przyjęto propozycję)
enda	choć, choć	Hun spiste ingenting enda hun var sulten (Nic nie zjadła, mimo że była głodna). Han er sterk enda han er liten (On jest silny choć mały)
for	ponieważ, bo, dlatego że	Hun vet det ikke, for hun var ikke der (Ona o tym nie wie ponieważ jej tam nie było)
når	kiedy	Hun kommer når hun vil (Ona przyjdzie wtedy, kiedy zechce)
om	jeśli	Når enden er god, er allting godt (przysłowie: „Wszystko dobre, co się dobrze kończy”)
	czy	Han spurte om jeg ville komme (On zapytał, czy ja przyjdę)
	jeśli, o ile	Bli med, om du har lyst (Dołącz, jeśli masz na to ochotę). Om jeg ikke tar mye feil, er du fra Warszawa (Jeśli/o ile się nie mylę, ty jesteś z Warszawy)
	nawet jeśli	Om jeg så var hundre år, skal jeg på den konserten (Nawet jeśli miałbym 100 lat, pójdę na ten koncert)
siden	od kiedy, odkąd	Siden hun ble gift, har jeg ikke sett henne (Od kiedy ona wyszła za męża, nie widziałem jej)
	ponieważ, bo, dlatego że	Siden han ikke har vært her før, skal jeg vise ham veien (Ponieważ on tu przedtem nie był, pokażę mu drogę)
som	jak	Det blir som jeg har sagt (Będzie tak jak powiedziałem). land som Polen, Norge og Tyskland... (kraje takie jak Polska, Norwegia i Niemcy...) rød som en rose (czerwony jak róża)
	jako	Her lekte jeg som barn (Jako dziecko bawiłem się tutaj). Som forretningsmann er han veldig rik (Jako biznesmen on jest bardzo bogaty)

spójnik	znaczenie	przykład użycia
så	dlatego, toteż, stąd	Jeg har studert norsk, så jeg snakker norsk veldig bra (Studiowałem język norweski, więc mówię bardzo dobrze po norwesku)
	tak aby, aby, żeby	Vær forsiktig, så du ikke slår deg (Bądź ostrożny tak aby się nie uderzyć)
	tak że, w ten sposób że	Han slo i bordet så alt falt ned i gulvet (On uderzył w stół tak, że wszystko spadło na podłogę)

ĆWICZENIA

60 W poniższych zdaniach wstaw odpowiednie spójniki.

1. Vil du ha kaffe ... te
2. Hun er fra Norge, ... snakker flytende polsk
3. Han var der, ... alle kunne se ham
4. ... nordmenn ... polakker er store patrioter
5. Jeg liker ... Morten ... Astrid
6. Jeg tror ... det er riktig
7. Han spør ... vi blir med på kino i kveld